

**ISTE‘DODLI YOSHLARNI QO‘LLAB QUVVATLASH-OLIIY TASHABBUS, QADRIYATLAR VA
YOSHLAR TARBIYASI****A. Sevinch**

Jizzax Politexnika Insituti 313-23 guruh talabasi

Axmatovasevinch3@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada Xozirgi vaqtda yaratilayotgan shart-sharoitlar yoshlarning millati dini va mavqeyi qanday bo‘lishidan qat‘i nazarular huquqiy jihatdan tengligi ilgari surilgan. Davlat iste‘dodli yoshlarni alohida qo‘llab-quvvatlashni fan va texnikani, iqtisodiyotni, san‘at sohalarida iste‘dodli yoshlarni qidirib topishni, ularni muhofaza qilish va qo‘llab-quvvatlashni amalga oshirishda moddiy-texnika bazalari bilan ta‘minlangan davlat muassasalari, jamoat birlashmalari faoliyat ko‘rsatadi. Yoshlar sohasidagi muammolariga yechimlar ishlab chiqish maqsadida qarorlar ishlab chiqildi. Ta‘limning barcha bosqichlarida yoshlarning sifatli ta‘lim olishini ta‘minlash, hududlarda inklyuziv ta‘lim rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish.

Kalit so‘zlar: ustuvor yo‘nalish, yoshlar, shart-sharoitlar, davlat siyosati, irq, til din, muhofaza qilish, shaxsning qadr qimmat, 2024-yil "yoshlar va biznesni qo‘llab quvvatlash" yili deb elon qilindi, konsitutsiyamizda yoshlarning huquqlari va erkinliklari,

Kirish: Yoshlarga oid siyosat O‘zbekiston Respublikasi davlat faoliyatining ustuvor yo‘nalishi bo‘lib, uning maqsadi yoshlarning ijtimoiy shakillanishi va kamol topishi, ijodiy iqtidori jamiyat manfaatlarini yo‘lida imkoni boricha to‘la-to‘kis ro‘yobga chiqishi uchun ijtimoiy-iqtisodiy, huquqiy, tashkiliy jihatdan shart-sharoit yaratish hamda kafolatlardan iboratdir.

O‘zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosati quyidagi qoidalarga asoslanadi:

Millati, irqi, tili, dini, ijtimoiy mavqeyi, jinsi, ma‘lumoti va siyosiy etiqodidan qat‘i nazar, yoshlar to‘g‘risida g‘amxo‘rlik qilish;

Yoshlarni huquqiy va ijtimoiy jihatdan himoya qilish;

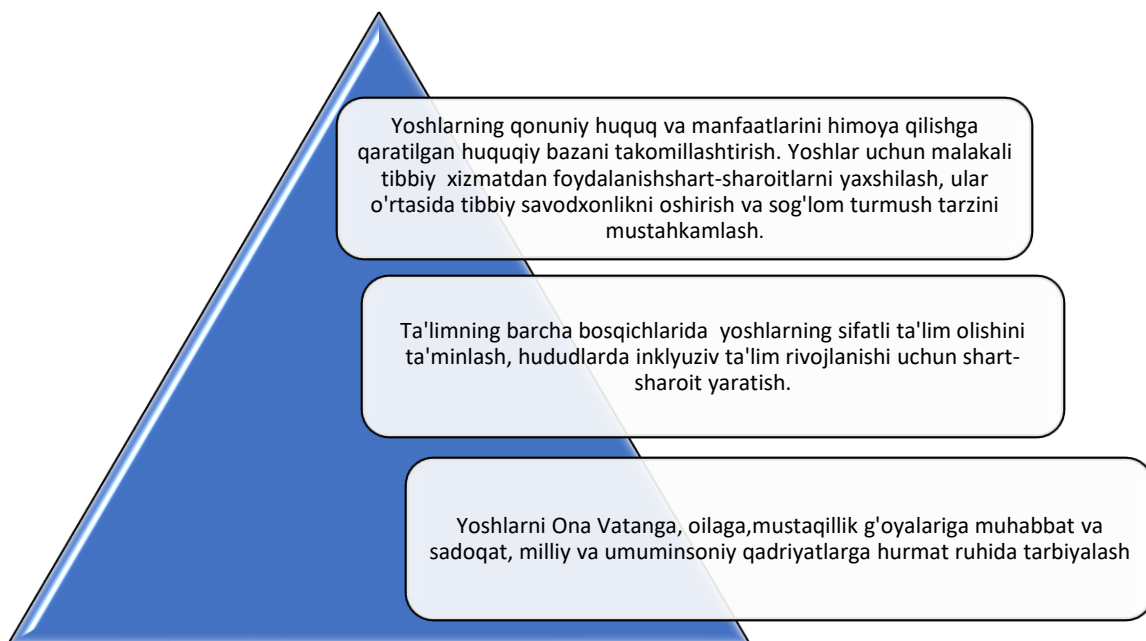
Milliy, madaniy va an‘analarning avloddan avlodga o‘tishi, avlodlarning ma‘naviy aloqasi;

Shu o‘rinda, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev: "Agar jamiyat hayotining tanasi iqtisodiyot bo‘lsa, uning joni va ruhi ma‘naviyatdir" deb, Yangi O‘zbekistonni barpo etishda ikkita mustahkam

ustunga tayanamiz. Birinchisi – bozor tamoyillariga asoslangan kuchli iqtisodiyot bo‘lsa, ikkinchisi – ajdodlarimizning boy merosi va milliy qadriyatlarga asoslangan kuchli ma’naviyat ekanligini alohida ta’kidlaydi.

Mazkur yo‘nalishda ma’naviyatning yangi bosqichi “Yangi O‘zbekiston – ma’rifatli jamiyat” konsepsiyasini amalga oshirish, mafkuraviy xurujlarga qarshi milliy g‘oya asosida birgalikda kurashish, oila, maktab va mahalla hamkorligini mustahkamlash va shu asosda ma’naviy tarbiyaning uzviyligini ta’minlash ko‘nikmasini shakllantirish, “Yoshlar – Yangi O‘zbekiston bunyodkorlari” shiori ostida “Yangi O‘zbekiston – Uchinchi Renessans” g‘oyasining ro‘yobga chiqarilishini ta’minlashning nazariy-metodologik jihatlarini amaliyotga tadbiiq etilganligi, milliy ma’naviy taraqqiyotimizning yangi bosqisiga ko‘tarish, xalqimizning boy ma’naviy merosini ilmiy nuqtayi nazardan yoshlarni ongiga yetkazishdan dalolat beradi. Jamiyatni rivojlantirishga, ayniqsa respublika yoshlari hayotiga oid siyosat va dasturlarni ishlab chiqish hamda amalga oshirishda yoshlarning bevosita ishtirok etishi. Yosh fuqarolarni huquqiy muhofaza qilish davlat va jamoat tashkilotlari, birlashmalar va korxonalarining yoshlarga nisbatan huquqiy jihatdan mustahkamlab qo‘yilgan vazifalarini, shaxsning qadr qimmatini oilada, mehnat va o‘quv jamoasida, turar joyda har tomonlama himoya qilishni o‘z ichiga oladi. Davlat iste’dodli yoshlarni alohida qo‘llab quvatlaydi. O‘zbekiston Respublikasida davlat tashkilotlari hamda jamoat birlashmalari, mansabdor shaxslar iste’dodli yoshlarni aniqlashda va ularning ijodiy kamol topishida ko‘maklashadilar. Ana shu maqsadda O‘zbekiston Respublikasida fan va texnika, iqtisodiyot, boshqaruv, san‘at sohalarida iste’dodli yoshlarni qidirib topishni, ularni muhofaza qilish va qo‘llab quvvatlashni amalga oshirishda moddiy-texnika bazalari bilan ta’minlangan davlat muassasalari, jamoat birlashmalari va komissiyalar faoliyat ko‘rsatadi. Iste’dodli yoshlarni qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari respublika va mahalliy budjetlar, hamda boshqa manbalardan pul bilan ta’minlanadi. Davlat iste’dodli yoshlarni alohida qo‘llab-quvvatlaydi. Ana shu maqsadda O‘zbekiston Respublikasida fan va texnika, iqtisodiyot, boshqaruv, san‘at sohalarida iste’dodli yoshlarni qidirib topishni, ularni muhofaza qilish va qo‘llab-quvvatlashni amalga oshirishda moddiy-texnika bazalari bilan ta’minlangan davlat muassasalari, jamoat birlashmalari va komissiyalari faoliyat ko‘rsatadi. Yoshlarni qo‘llab-quvvatlash tizimini tubdan isloh qilish va yanada rivojlantirish maqsadida 2024-yil mamlakatimizda “Yoshlar va biznesni qo‘llab-quvvatlash yili” deb e’lon qilindi.

Yoshlar sohasidagi muammolarga samarali yechimlar ishlab chiqish maqsadida bir qancha qarorlar ishlab chiqildi.

O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi 7ta yo‘nalish va 100 ta maqsad kilib belgilab qo‘yilgan. Ushbu yo‘nalish va maqsadlarning har biri mamlakatimizni iqtisodiy, ijtimoiy-siyosiy, ilmiy-ma‘naviy sohalarini yanada taraqqiy etishga xizmat qiladi. Jumladan, Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasining “Ma‘naviy taraqqiyotni ta‘minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish” nomli beshinchi yo‘nalish 8 ta maqsaddan iborat bo‘lib, har bir maqsad mamlakatimizda ma‘naviy sohasini yangi bosqichga olib chiqishga qaratilgan isloxotlarni qamrab olgan. Xususan, jamiyat taraqqiyotining rivojlanish jarayonida ma‘naviyat, ma‘naviy taraqqiyot, halqimizning boy tarixiy, ilmiy-madaniy merosini, milliy-diniy qadriyatlarni o‘rgatish asosiy ustuvor masalalardan biri hisoblangan. Ana shunday ekan, ushbu Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasida halqimizning ma‘naviy tafakkurini yangi bosqichga ko‘tarish, ezgulik va insonparvarlik tamoyiliga asoslangan “Harakatlar strategiyasidan – taraqqiyot strategiyasi sari” g‘oyasini keng targ‘ib etish orqali jamiyatda sog‘lom dunyoqarash va bunyodkorlikni umummilliy harakatga aylantirish muhim ahamiyat kasb etishi alohida ta‘kidlab o‘tilgan. Bugungi kunda Markaziy Osiyo mamlakatlarida istiqomat qiladigan jami aholining qariyb yarmini yoshlar tashkil etadi. Bu muhim omil, bir tomondan, ana shu ko‘psonli navqiron insonlarning huquqlarini yanada to‘la ta‘minlash choralarning dolzarbligini bildirsa, ikkinchi tomondan, barkamol yosh avlod kuch-shijoati, bilimi va salohiyatini taraqqiyot, barqarorlik hamda bunyodkorlik faoliyatiga yo‘naltirish alohida ahamiyat kasb etishini anglatadi.

Qadriyatlar yoshlar uchun ma‘naviy tarbiya vositasidir. Respublikamiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev takidlab o‘tganidek, “Bolalarni go‘dakligidan boshlab yuksak ma‘naviy qadriyatlar ruhida tarbiyalash bo‘yicha eng muhim yo‘nalishlarni belgilash; yoshlarga vatanga sadoqat, tadbirkorlik, mustahkam iroda, mafkuraviy immunitet, mehroqibat, mas‘uliyat, bag‘rikenglik, huquqiy madaniyat, innavatsion fikrlash, mehnatsevarlik kabi muhim fazilatlar ni bosqichma-bosqich shakllantirish”, uchun albatta, bor kuch imkoniyatimizni sarflashimiz darkor. Har bir davlatning o‘z qadriyatlar tizimi bo‘lib, u vaqt o‘tishi

bilan o‘zgarib, mazmunan boyib boradi, ba’zi shakllar transformatsiyaga uchraydi, ayrimlari yo‘qoladi, yangilari shakllanadi. Qadriyatlar sohasidagi yangilanish ularning o‘zgarishi, takomillashuvi va boyib borishi jarayonini ifodalaydi. Kishilar hayotida, umuman jamiyatda yuz berayotgan voqea-hodisalar shaxs ongi va qadriyatlar tizimida muayyan o‘zgarishlarni keltirib chiqaradi. Ikkinchi tomondan, qadriyatlar boqelikdagi o‘zgarishlarning kelib chiqishi va sodir bo‘lishiga kata ta’sir ko‘rsatadi. Yangilanish qadriyatlarining tub mohiyati uchun bog‘liq hodisa. Agar qadriyatlar sayqallanib, yangilanib, boyib bormasa, u tez orada eskirib taraqqiyotga to‘siq bo‘ladigan hodisaga aylanib qoladi.

Jamiyat taraqqiyotidagi burilish, tub islohotlar rivoji qadriyatlarining o‘zgarishiga ta’sir ko‘rsatadi va qadriyatlarining yangilanish sur’atlari ham tezlashadi. Masalan; O‘zbekiston mustaqillikni qo‘lga kiritgandan keyin unitilib ketayotgan qadriyatlarititlash, ularni yoshlar, aholi ongiga singdirishga kata e’tibor berila boshladi. Bu xalqning ongi, turmush tarsi, jamiyatdagi voqea-hodisalarga munosabatining o‘zgarishi va zamonaviy dunyoqarashshakllanishiga kuchli ta’sir o‘tkazadi. Jamiyatni yangilash sohasida olib borilayotgan har tomonlama chuqur o‘ylangansiyosat mamlakatda ijtimoiy-siyosiy barqarorlikni ta’minlashning muhim omillaridan biri bo‘ladi.

Bolaga go‘dakligidan xalq ertaklari va dostonlaridan, topishmoqlar, maqol va matallardan o‘qib berish, so‘zlash yoki uning o‘ziga o‘qitish ham kerak. Bu bilan bolaning zehni o‘sadi, fikr doirasi kengayadi, dunyoqarashi boyiydi. Eng asosiysi, bola eshitganlarini o‘ziga singdirib, yaxshi odamlarga ergashishga intiladi, ularning xulqu odobidan namuna oladi.

Jismoniy tarbiya berish uchun esa biror foydali mehnatga jalb qilish, milliy o‘yinlarimizdan kurash, suzish, merganlik kabi mashg‘ulotlarni o‘rgatish lozim [1]. Bu borada Rasululloh sollallohu alayhi vasallam: “Farzandlaringizga suzish va kamon otishni, qizlarga ip yigirishni o‘rgating”, deganlar (Bayhaqiq rivoyati). So‘ng qaysi kasb-hunarga moyilligiga qarab, uni shunga yo‘llash lozim.

Albatta, yosh avlod tarbiyasining muammoli jihatlari ham yo‘q emas. Taassufki, ota-onalarning farzand tarbiyasidagi loqaydligi tufayli oilalarda turli muammolar, ziddiyatlar yuzaga kelishi, ularning bilib-bilmasdan turli nomaqbul yo‘llarga kirib qolish holatlari uchrab turibdi. Natijada ular qilgan xato tufayli ota-ona, mahalla-ko‘y, qavmu qarindoshlarning boshi egilib qolmoqda.

Farzand kamolotida qanday shaxslar qurshovida bo‘lishi ham juda muhim hisoblanadi. Agar atrofidagi do‘stlari odobli bo‘lsa, u ham albatta, odobli bo‘lishga harakat qiladi. Lekin atrofidagilar tarbiyasiz bo‘lsa, bu farzand tarbiyasiga ham salbiy ta’sir o‘tkazmasdan qolmaydi.

Afsus bilan aytish kerakki, ba’zi bir oilalarda farzand tarbiyasiga e’tibor anchayin susaygan. Ota-ona doimo bolaning ko‘ngliga qaraydi, xarxashasini ko‘taradi, ammo maktabda yurish-turishidan, o‘rtoqlari kim ekanidan bexabar bo‘ladi. Hatto internet saytlariga kirib, nimalarni ko‘rayotganlarini ham bilmaydi. Bunday bola kitob o‘qimaydi, sekin-asta ko‘rgan narsalari ta’sirida, milliylikni yo‘qotib, “ommaviy madaniyat” unsurlarini o‘zlashtira boshlaydi. Shu bois ota-ona jilla qursa nonushta payti dasturxon atrofida farzandga ozgina o‘git berib turishi, milliy qadriyatlar, odob-axloqqa doir hadisi shariflar, turli hikoya, hayotiy voqealarni aytib berishi,

kelajakdagi maqsadlari bilan qiziqishi, lozim. Ota-onalik burchi va mas’uliyati mana shunday paytlarda yaqqol namoyon bo’ladi.

Xulosa: Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko’lamli ma’naviy-ma’rifiy islohotlardan ko’zlangan asosiy maqsad – bugungi murakkab va tahlikali zamonda yurtimizda tinchlik va barqarorlikni, halqimiz farovonligini ta’minlash, yoshlarimizni milliy qadriyatlarimiz asosida vatanparvarlik, fidoyilik va yaratuvchanlik ruhida tarbiyalashdir. O‘zbekistonda yoshlarga har tomonlama va yuksak g‘amxo‘rlik ko‘rsatish masalasi davlat siyosatining ustuvor sohalaridan biri hisoblanadi. Aholining teng yarmidan ko‘pini tashkil etuvchi yoshlar jo‘shqin va serg‘ayrat ekani, mamlakatimizning zamonaviy asoslarda yanada taraqqiy etishining tayanch kuch-qudrati sanalgani uchun davlatimiz va jamiyatimizning doimiy e’tiborida bo‘lib kelmoqda. Ayniqsa, yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizda yoshlarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini har tomonlama qamrab olish hamda keng kafolatlashga alohida bob ajratildi. Asosiy qonunimizga yoshlarning ta’lim olish, sog‘liqni saqlash, uy-joyga ega bo‘lish, ishga joylashish, hordiq chiqarishga oid huquqlarini himoya qilish hamda shaxsiy, siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy, ekologik huquqlari himoyasini ta’minlash, shuningdek, ularning jamiyat hayoti va davlat ishlarida faol ishtirok etishiga zarur sharoitlar yaratish yuzasidan davlat zimmasiga muayyan majburiyatlar yuklaydigan yangi normalar kiritilgani juda muhim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni // “Xalq so‘zi” gazetasi, 2017 yil 8 fevral.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojatnomasi. // “Xalq so‘zi” gazetasi. 2018 yil 29 dekabr
3. “Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni. 2016 yil 14 sentyabr // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.
4. Mamurjonovich, U. T. (2023). JAHON IQTISODIYOTIDA YANGI INDUSTRIAL DAVLATLARNING TUTGAN O‘RNI. QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 344-345.
5. Umarov Toxirjon Mamurjonovich. (2024). ERKIN IQTISODIY ZONALARDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA INNOVATSIYALAR VA INVESTITSIYALARNI RAG‘BATLANTIRISHDA KLASSTER YONDASHUVINING O‘RNI. INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES, 1(1), 156–167. Retrieved from <https://universalconference.us/universalconference/index.php/ICNSHS/article/view/277>
6. Maxmudova Zilola. (2023). TALIM MUASSASI RAHBARLARIDA YUKSAK AXLOQIY SIFATLARI RIVOJLANTIRISH. International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives, 1(2), 78–83. Retrieved from <https://izlanuvchi.uz/index.php/iz/article/view/17>
7. В статье представлена информация о роли педагогики и психологии в повышении качества и эффективности образования, формировании зрелого поколения. Данное научное исследование исследует решающую роль симбиотических взаимоотношений педагогики и психологии в . (2024). YANGI O‘ZBEKISTONDA IJTIMOY-

- INNOVATSION TADQIQOTLAR, 2(2), 5-12.
<https://nuzjournals.uz/index.php/yoiit/article/view/79>
8. Toxirjon, U. (2024). XALQARO O‘QISH SAVODXONLIGINI O‘RGANISH (PIRLS).
Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 14-17.
 9. <https://lex.uz/docs/-3307879>
 10. <https://scienceweb.uz/publication/20590>